

E

El bo i millor del món artístic i literari passà pel Cau de Santiago Rusiñol i tot plegat somogué a fons les aigües calmes de la nostra cultura

El cau davant el mar

En un local interior dels baixos del número 38 del carrer Muntaner, hi hagué el primitiu Cau Ferrat fundat per Enric Clarasó i Santiago Rusiñol: “D’entrada es veia una gran panòpia folrada d’un drap vermell, i sobre aquest color destacava la lluíssor, un xic rovellada, d’una vintena d’espases, dagues i sabres, i al centre un *mandoble* de fulla flamígera.” Quan el cau va ser traslladat a Sitges, d’aquesta ostentació guerrera no en quedà res de res. Però sí que “hi havia un parell de brandoneres de ferro, un penell, una grua de forja castellana, l’arca amb un escut pontifici, quinze o vint picaportes d’anella, entre ells el de Sant Cugat, dos mobles espanyols, dues arques més senzilles i la Venus de Milo, que per ser de guix ha sobreviscut a totes les vicissituds com si fos de bronze.”

Entre dues estades a París i després d’haver estrenat les primeres peces teatrals simbolistes, una tarda d’octubre del 1891, de camí cap a Vilanova, Rusiñol i Meifrèn s’aturaren a descansar en un cafè de la plaça de l’estació de Sitges. I allí, Rusiñol descobrí una colla de pintors que foren la seva cort sitgetana, que sense haver-lo vist mai, el reconegueren, venia precedit d’una llegenda. El veieren com un messies del nou art. Però també Rusiñol quedà subju-

Santiago Rusiñol (1861-1931), dramaturg, poeta i novel·lista, però sobretot pintor, va crear un espai mític a la localitat de Sitges

gat pel lloc: “Doncs bé, jo, amics meus, anava caminant pel món, seguint terreny, saltant torrents i barrancs, quan un dia vaig veure una terra on feia més sol que als demés llocs, on el cel era més blau, la mar més blava també, les cases eren blanques i sense neu, i tot era verd i florit, i vaig dir alto.” Després, tot va venir rodat: la Primera Festa Modernista, l’agost del 1892, amb una exposició amb més de cent pintures, acollides a l’edifici de l’ajuntament. Calia un local propi per a aquests actes i per posar-hi la col·lecció de ferros vells de Barcelona. I Rusiñol va comprar Can Falua, propietat altre temps de Bernat de Fenollar, una casa sobre el mar, i poc després,

adquirí la veïna de Can Sense. Com que l’Ajuntament no sabia què fer-ne de les pedres velles de l’antic Hospital, Rusiñol els féu un favor i les incrustà a les finestres i la portalada del nou Cau.

Acabades les obres s’establí a Sitges i vingueren les altres festes modernistes i les proclames de nou art. El bo i millor del món artístic i literari passà pel Cau i tot plegat somogué a fons les aigües calmes de la nostra cultura. El decadentisme, el simbolisme... entraren pel portal gran de Sitges i amararen tot el país: “Venim aquí fugint de la ciutat, per trobar-nos tots junts i junts cantar lo que ens surti del fons del sentiment, per treure’ns el fred que corre per les venes de tothom aixoplugant-nos sota la bandera de l’art; per banyar-nos i embriagar-nos de sol, de sol i llum que ens assequi per un moment la tristesa de la boira. Venim perquè necessitem espolsar-nos de sobre tanta farsa egoista, tanta sensatesa fingida, tanta farda de sentit comú, tanta serietat forçada o riure estúpid com ha imposat el menestral enriquit per una banda i per altra la democràcia, en aquesta terra nostra que, per por d’ésser boja, se’ns va tornant ensopida.”

El Cau es convertí en abandonat i refugi alhora de tots aquells que entraren a formar part del Partit Modernista. Era viver i

A l'altra pàgina: les escales del passeig de la Ribera, a Sitges; en aquesta pàgina, el monument a Rusiñol, la proa del Cau de la platja de Sant Sebastià estant, l'estendard del Cau i la font de la galeria del Cau
L. SOLDEVILA

recer per a tothom qui si volgués acollir: “Mentre esperem, amics meus, per al nostre *Cau*, per aquest raconet íntim, per aquest niu arrecerat i modest, no volem demanar més que una gràcia: que sigui sempre, el nostre *Cau*, un «cau d’il·lusions i d’esperances»; que sigui un refugi per abrigar els que sentin fred al cor; un pedrís on reposar l’esperit que arriba malalt del camí enfangat de la terra; una ermita prop del mar, hospital dels ferits d’indiferència, i posada de pelegrins de la Santa Poesia, que vinguin a veure espai, a respirar núvols i mar i tempestats i serenes, a curar-se el mal del soroll, a omplir-se els pulmons per tornar a volar amb més alè vers els boscos i bardisses de la vida i continuar la Santa Lluita.”

Antològica degué ser la processó de l'estació del tren fins al Cau portant amb una beatitud que superava qualsevol fe els quadres del Greco, adquirits pel pintor a París per la *mòdica* xifra de mil francs de l'època. En paraules de Ramon Planes: “Obrien la comitiva, dalt de cavall, en Labarta i en Pere Romeu, aquest amb la bandera del Cau. Després seguïen les dues pintures que foren dutes, a estones, per Casas, Clarasó, Meifrèn, Pitxot, Pellicer, Soler i Rovirosa...” I Pla recreava amb eficàcia la figura messiànica: “Darrera de les

pintures caminava Rusiñol, presidint la inusitada i estranya cerimònia, amb el barret ample sobre el clatell, arrossegant una mica els peus i repartint somriures a la ciutadania lleugerament esbalaïda.” Més aviat esbalaïda del tot davant aquesta processó laica d'artistes estrafolaris.

L'Orfeó Català, *La intrusa*, *La fada* i la dansa serpentina de Loïe Fuller. Davant del Cau, al mar i a la nit, es col·locà una plataforma il·luminada per reflectors instal·lats en el taller-museu. Gràcies a Planes

El Cau va ser refugi del Partit Modernista

podem copsar l'ambient d'aquella nit extraordinària de lluna plena: “Una barca traslladà la ballarina, que anava tota vestida de blanc. Es deixà sentir una música invisible, i la dansa serpentina començà. La Torreta, el Baluard, els salons del Cau, tot era atapeït de gent. Multitud de barques omplien el mar.”

El mar de la Blanca Subur, simbiosi de colors extrems, va ser un testimoni únic de tantes experiències plenes del vital artista que, com les parets del Cau tot i que més canviades, encara serva la remor emotiva de tantes experiències lliures. Com un holograma, Rusiñol ens pot aparèixer en qualsevol moment, assegut a la galeria a l'entorn de la font, fumant amb la pipa, rinxolant-se els bigotis i somiant despert en les noves aventures de l'art.

I, finalment, el 1897, la primera pedra al monument dedicat al Greco, a l'arrencada del passeig de Sant Sebastià, sota les palmeres, acomboïat per les masses de fidels del Partit modernista: “... el poble que és idealista, que desprecia els curts de mires i veu l'amplària de l'Art i el fons de la bellesa, és digne de tenir pàtria...” I acabava amb un himne a la pau: “Si cada poble del món tirés les armes de l'odi a la fornal de la glòria per aixecar monuments, cregueu que les cegues armes ja no farien cap falta. Els pobles, glorificant-se els uns als altres, acabarien les guerres.” Aquells monuments, el del Greco i el seu, un a cada banda de la punta de Sant Sebastià miren el mar etern, el blau que el va enamorar i el Cau que tant parla d'ell, que ancorat per sempre més en aquesta proa de l'art ideal, solca camins de futur sobre el blau de la mar de Sitges. *